

Utrecht, 18 oktober 2024

Betreft: reactie definitieve conceptexamenprogramma's

Geachte heer, mevrouw,

Nadat eerder deze maand de definitieve conceptkerndoelen Nederlands werden gepubliceerd, kwamen deze week ook de definitieve conceptexamenprogramma's Nederlands online. Daarmee komt een einde aan de eerste fase van de vernieuwing van ons schoolvak en wordt steeds duidelijker zichtbaar hoe het schoolvak Nederlands er de komende jaren gaat uitzien. LTN heeft veel waardering voor het werk dat de vakvernieuwingscommissies en SLO hebben verzet.

Inmiddels is ook een syllabuscommissie aan het werk om te bepalen hoe bepaalde eindtermen uit de conceptexamenprogramma's in een toekomstig CE getoetst kunnen worden. Het is onvermijdelijk dat deze commissie tijdens haar werk tegen knelpunten in de conceptexamenprogramma's aanloopt. Ook in de fase van beproeving zullen knelpunten naar voren komen. Deze verzameling eindtermen is in vele aspecten doordacht en inspirerend maar ze is in concept en daarom logischerwijs nog voor verbetering vatbaar. Dat is ook niet erg, want inherent aan de doorwrochte doch conceptuele vorm.

Op dit moment willen we als vakvereniging twee concrete punten uit de conceptexamenprogramma's adresseren die extra aandacht behoeven.

1. De samenhang tussen de drie verschillende domeinen

Het toelichtingsdocument vermeldt een model dat weergeeft hoe de hoofddomeinen zich onderling tot elkaar verhouden (p. 17). Hoewel het model een vereenvoudigde weergave tracht te zijn van de complexiteit van het examenprogramma, is het niet duidelijk waarom niet gekozen is voor een model zoals dat voor de MVT is geschetst. Het ligt immers meer voor de hand om de taaluiting centraal te stellen, waarbij vanuit de drie hoofddomeinen invulling wordt gegeven aan de taaluiting. Ter illustratie: een literaire tekst vraagt kennis over lezen (domein A), kennis over hoe taal werkt (domein B) en kennis van hoe literatuur werkt (domein C).

2. De keuze om schrijven niet in het CE havo/vwo op te nemen

In het CE voor vmbo blijft een plaats voor schrijfvaardigheid; voor havo/vwo is er niet voor gekozen schrijfvaardigheid in het CE op te nemen. Hoewel we begrijpen dat schrijfvaardigheid als onderdeel van het CE voor havo/vwo stuit op bezwaren (o.a. de uitvoerbaarheid, betrouwbaarheid, zie ook p. 50), vinden we het jammer dat in het CE daardoor alsnog het zwaartepunt komt te liggen op lezen. Lezen is een belangrijke vaardigheid, maar door de voorgeschreven verdeling van 50% SE en 50% CE bepaalt lezen nog steeds de helft van het eindcijfer Nederlands. Lezen en schrijven zouden elkaar kunnen versterken. In het toelichtingsdocument staat vermeld dat het CE op termijn korte schrijftaken zou kunnen gaan bevatten (zie p. 51), maar op dit moment moeten we vaststellen dat lezen en schrijven nog te veel als aparte vaardigheden worden gezien.

LEVENDE Talen

Nederlands

Levende Talen Nederlands

Joseph Haydnlaan 2a • 3533 AE Utrecht

voorzitter@lerarennederlands.nl

<https://lerarennederlands.nl>

Ter vergelijking, in het toelichtingsdocument voor de MVT wordt expliciet de wens uitgesproken om op termijn bij Engels schrijfvaardigheid in het CE voor vwo te toetsen. Voor Nederlands wordt vermeld dat voor het toetsen van schrijfvaardigheid het SE de meest wenselijke route is. We raden aan de komende jaren onderzoek te doen naar de vraag welke vormen van schrijfvaardigheid in het CE een plek zouden kunnen krijgen. LTN speelt daarbij graag een rol.

Verder is opvallend dat in de formulering van eindtermen gekozen is voor een andere benadering dan in de examenprogramma's MVT. Zo moeten leerlingen voor de MVT inzicht tonen in literaire teksten uit diverse cultuurhistorische perioden, terwijl voor Nederlands inzicht in historische Nederlandstalige literatuur wordt verwacht van leerlingen. We missen de onderbouwing voor deze keuze en vragen ons af waarom niet gekozen is voor een meer consistente formulering, ook bij andere eindtermen.

Hoewel het toelichtingsdocument een poging doet het gevaar van overladenheid te adresseren, zal de implementatie van nieuwe kerndoelen en eindtermen het nodige van leraren vragen. In tijden van lerarentekort en werkdruk mag niet vergeten worden dat leraren de mogelijkheden zullen moeten krijgen om zich bij te scholen. Deze wens is ook expliciet uitgesproken in de veldraadpleging die LTN eerder dit jaar heeft uitgezet. De komende tijd zullen we de nieuwe versie van eindtermen nog verder analyseren en van verder commentaar voorzien.

Tot slot willen we benadrukken dat we deze vernieuwing van ons schoolvak toejuichen. Er is de afgelopen jaren hard gewerkt. We vertrouwen erop dat in de toekomst de prettige samenwerking tijdens dit intensieve proces voortgezet wordt zodat we gezamenlijk kunnen komen tot een definitieve weer verbeterde set eindtermen waarmee het schoolvak Nederlands weer jaren vooruit kan. Dat zal hoe dan ook veel (denk)werk vereisen. Wij zien ernaar uit.

Met vriendelijke groet, namens het bestuur van Levende Talen Nederlands,

dr. Robert Chamalaun, *voorzitter LTN*